Etelä-Savon hyvinvointialue ELOISA

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan Kunta- ja hyvinvointi jaosto
Kaisa Iso-Sipilä
Valiokuntakanslian sihteeri
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

LAUSUNT0 EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN KUNTA - JA HYVINVOINTIJAOSTOLLE

Asia

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan Kunta -ja hyvinvointijaoston pyyntö asiantuntijalausunto asiassa Hyvinvointialueiden rahoitustilanne ja -näkymät ensi vuodelle sekä pidemmälle aikavälille, myös henkilöstön saatavuuden tilannekuva.

Lausunnon antaja

Santeri Seppälä
Hyvinvointialuejohtaja
santeri.seppala@etelasavonha.fi
p. 040 359 6934

Etelä-Savon hyvinvointialue
Y-tunnus 3221315-8
Porrassalmenkatu 35-37
50100 Mikkeli

LAUSUNTO

Etelä-Savon hyvinvointialueen alijäämä vuonna 2023 on noin 50 miljoonaa euroa. Vaikka aluevaltuuston hyväksymä 45 miljoonan euron sopeutusohjelma toteutetaan, vuoden 2024 alijäämänäkymä on yli 50 miljoonaa euroa.

Mittava alijäämä osoittaa, että valtion rahoituksen taso on riittämätön kattamaan lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastuspalvelujen kustannuksia.

Sopeutustoimien vaikutukset näkyvät vasta vuosikymmenen jälkipuoliskolla täysimääräisesti, joten alijäämien kattamisaikaa tulee pidentää. Tämä mahdollistaa sen, että sopeutustoimissa ei jouduta epätarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin. Etelä-Savon hyvinvointialueen taloussimulaatiot osoittavat, että ensimmäisinä toimintavuosina kertyvien alijäämien kattaminen on mahdollista vuosikymmenen loppuun mennessä.

Liikkeenluovutus on tapahtunut lainsäädännöllä, johon hyvinvointialue ei ole itsenäisesti pystynyt vaikuttamaan. Hyvinvointialueella syntynyt alijäämä on eduskunnassa säädetyn lain seurausta. Rahoituksen taso määräytyy kuntien ilmoittamien kustannusten eli siirtyvien kustannusten ja laskennallisen rahoituksen perusteella.

Etelä-Savon hyvinvointialueen näkökulmasta on yksiselitteistä, että lainsäätäjällä eli valtiolla on vastuu alijäämästä ja oikean rahoituksen tason määrittämisestä.

Etelä-Savon hyvinvointialue esittää tarkastustoimenpiteitä rahoituksen määräytymiseen liittyen:

1. Kuntien raportoimissa palveluluokkakohtaisissa taloustiedoissa on havaittu useita puutteita. Etelä-Savon hyvinvointialueelle ei ole siirtynyt todellista määrää palvelutuotannon kustannustiedoista ja sitä kautta rahoituksesta. Puutteita ja virheitä kuntien tiedoissa on havaittu mm. koronatukien, palkkaharmonisointien ja kuntouttavan työtoiminnan suhteen. Useiden kymmenien miljoonien puutteet jo Etelä-Savossa osoittavat, että valtiovarainministeriön on tarkistettava kuntien ilmoittamat tiedot, sekä kirjausten perusteet niiltä osin, kun ne vääristävät siirtyviä kustannuksia.

2. Hyvinvointialueindeksi ei kuvasta todellista hyvinvointialueiden hintatasoa. Etelä-Savon hyvinvointialueen todellinen hintataso on kasvanut vuonna 2023 vähintään 7 % vuoden 2022 tosiasiallisista kustannuksista. Kustannustason tarkistukset tulee toteuttaa todellisten kustannusnousujen mukaisesti.

3. Palvelutarpeen kasvua kuvaava some-indeksi ei kuvasta todellista alueen palvelutarvetta, eikä some-indeksin mukaisesti määrättävä rahoitusosa kata palvelutarpeen kasvua etenkään Etelä-Savon hyvinvointialueella, jossa palvelutarve on yksi maan suurimmista. Palvelutarpeen määrittely ja euromääräinen laskenta tulee toteuttaa alueen olosuhteet huomioiden.

4. Väestön väheneminen leikkaa kohtuuttomasti rahoitusta, joten väestömääräkriteeri tulee poistaa rahoitusmallista.

5. Etelä-Savon erittäin laaja kausiasutus tulee huomioida olosuhdetekijänä hyvinvointialueen rahoitusta määriteltäessä. Kokonaisväestö kausiasutus huomioiden on Etelä-Savossa 297 000 asukasta.

Etelä-Savon hyvinvointialue ELOISA

6. Alijäämien kattamisaikaa tule pidentää, jotta Etelä-Savon hyvinvointialueella toteutettavat merkittävät sopeuttamistoimet ehtivät vaikuttaa talouden tunnuslukuihin.

   Kärsimme oikeastaan kaikkien työntekijäryhmien kohdalla työntekijävajeesta. Kuitenkin hyvinvointialueen mielikuvakampanja, yleisesittely ammattiryhmistä sosiaalisessa mediassa, hoitajien palkkaharmonisoinnin onnistuminen ennätysajassa sekä henkilöstöetuudet ja esihenkilövalmennus tuottaneet positiivista tulosta; rekrytointi on esimerkiksi sairaanhoitajien ja lähihoitajien kohdalla helpottunut verrattuna alkuvuoteen. Erityisen kiinnostavia paikkoja ovat digitaalisten palveluiden työpaikat niin lääkärien, kuin sairaanhoitajienkin kesken.

   Rekrytointihaasteita on edelleen koulupsykologien saamisessa, sosiaalityöntekijöiden virkojen täyttämisessä sekä puheterapeuttien palkkaamisessa. Lääkärien rekrytoinnissa erikoislääkärien rekrytoiminen tuottaa rekrytointihankaluutta, mutta ei kaikilla erikoisaloilla; esim. ihotautilääkäreistä ei ole pulaa.

   Pidemmällä aikavälillä rekrytointivaikeudet tulevat olemaan merkittävä palvelutuotantoon vaikuttava ongelma. Eläköityminen on nopeaa - useita satoja henkilöitä vuodessa - joten kaikkien vapautuvien tehtävien täyttäminen ei ole mahdollista.

Mikkelissä 20.10.2023

Santeri Seppälä
Hyvinvointialuejohtaja